

Hyvä käytäntö mammografiassa

*Röntgenhoitaja Elina Mikkola, Tampereen kaupunki,
Hatanpään sairaala*

Mammografiatutkimuksia on tehty jo kymmeniä vuosia Suomessa, mutta tänä aikana ei ole saatu aikaiseksi yhtenäistä käytäntöä mammografiaprojektoiden ottamistavasta. Myös tietämys täydellisen mammografiakuvan kriteereistä on ollut puutteellista. Mammografian kuvanlaadun parantamisen vuoksi on Suomessa laadittu valtakunnalliset kriteerit mammografiakuville, THKR-mittaristo. Kriteeristö ei ole vielä käytössä koko Suomessa. Tämän olen huomannut, kun olen kiertänyt mammografioita tekevissä kuvauspaikoissa eri puolilla Suomea. Myös röntgenhoitajilta saatu suullinen tieto tukee tätä käsitystä.

Mammografioiden opetus alkaa röntgenhoitajakoulutuksessa ammattikorkeakouluissa, joista on viime vuosiin asti puuttunut hoitajille tarkoitettu painettu opetusmateriaali, joka olisi yhtenäistänyt opetuksen suuntaa.

Tiedot mammografiakuvien kriteereistä ovat olleet osittain vajavaisia. Esimerkiksi usein ei ole ollut tiedossa että viistokuvassa rinnan alaosan täytyy näkyä ja että ns. rintavatsa-kulman tulisi näkyä viistokuvassa vapaana. Samoin etukuvassa rinnan mediaalipuolen näkyminen kuvassa on erittäin tärkeää. On siis ehdottoman tärkeää tietää täydellisen kuvan kriteerit, jotta röntgenhoitaja tietäisi, minkälaisiin mammografiakuviin hän pyrkii. Jotta päädyttäisiin parhaaseen mahdolliseen diagnoosiin, myös radiologin tulee tietää hyvän kuvan kriteerit ja osata vaatia parempia kuvia.

Nykyisin lähes jokaiseen mammografioita tekevään yksikköön on kehittynyt omat tavat ottaa mammografiakuvia. Siten myös jokaisella röntgenhoitajalla on ollut mahdollisuus itse kehitellä mieleinen tapa ottaa mammografiakuvia. On myös kehittynyt useita eri tapoja asettaa asiakas/potilas mammografiakuvauksessa.

Kuvauskriteereiden saavuttamiseksi tulisi luoda yhtenäiset ergonomisesti oikeat kuvaustavat, jotka helpottavat työtä ja antavat varmuutta hoitajalle projektoiden asettelussa. Esimerkiksi asiakkaan/potilaan perusasento kuvaustilanteessa tulisi olla jalat kohtisuoraan kuvauslaitteeseen nähden. Tämän helpottamiseksi voidaan lattiaan teipata askelmerkit, jotta jalkojen asento on helpompi paikallistaa.

Kuvausprojektoiden laaduntarkkailua tulisi valvoa THKR-mittariston avulla, jossa kuvat ryhmitellään täydellisiin, hyviin, kohtuullisiin ja riittämättömiin kuviin. Laaduntarkkailua tulisi tehdä jokaisessa mammografioita suorittavassa yksikössä kaksi kertaa vuodessa. Laaduntarkkailuun tulisi ottaa mukaan myös itsearviointi.

Mammografioiden kuvausprojektoiden laaduntarkkailu THKR-mittariston avulla tulisi saada koko maan kattavaksi, pakolliseksi viranomaisen lainsäädäntöön.

Vuonna 2008 on ilmestynyt Suomen Radiologiyhdistys ry:n ja Suomen Röntgenhoitajaliitto ry:n toimesta Mammografian kuvausopas, jonka tarkoituksena on yhtenäistää mammografiakuvauksen käytäntöä valtakunnallisesti ja ylläpitää hyvää laatua kaikissa mammografiayksiköissä.